

La mirada inquietant d'Anna Seghers

Anna Seghers
Trànsit

Traducció de Joan Fontcuberta
i postfaci de Christa Wolf
RBA La Magrana, Barcelona, 2005
265 pàgs.

«Totes aquelles ciutats, belles i antigues, eren plenes de gent ensalvatgida. Però una mena d'ensalvatgiment diferent d'aquell que jo m'havia imaginat». La frase pertany a Seidler, protagonista i narrador de *Trànsit*, però podria haver-la pronunciada l'autora, Anna Seghers (Magúncia, 1900-Berlín, 1983), quan fugia amb dos fills cap a la zona no ocupada de França, entre milers de refugiats que omplien de misèria i pudor carreteres, places, estacions, vagons de tren.

L'ensalvatgiment estrany i danyí d'aquella gentada impressionà l'escriptora: veia com sovint la necessitat de sobreviure s'imposava a qualsevol valor moral. Els exiliats, tolerats en un primer moment, es convertiren, després de maig de 1940, en «estrangers hostils», molts d'ells internats en camps de concentració. En una petita localitat del sud de França, Seghers llegia *La Comèdia humana* de Balzac i observava el tràfic de persones als cafès i les cues impossibles davant les ambaixades: «Al Brûleurs des Loups de vegades hi trobes francesos autèntics. En comptes de parlar de visats, parlen d'estraperlades enginyoses».

Trànsit retrata les vides sempre provisionals d'aquests refugiats: és la novel·la de l'exili. Com l'autora, el personatge aconsegueix sortir d'Alemanya i arribar a París: Seidler s'amaga en Clichy, acollit per uns amics que, afortunadament, no el van prendre per nazi pel sol fet de ser alemany. Quan la situació esdevé insostenible, emigra cap al sud, fins a Marsella. En la ciutat portuària, jueus, comunistes, republicans espanyols, desertors i intel·lectuals d'arreu d'Europa peregrinen d'un consolat a l'altre rere els documents imprescindibles per escapar a Mèxic,

Brasil o Estats Units, destinacions més segures que el vell i estimat continent.

Les identitats es dissolen cada vegada més: a l'abandó del lloc d'origen, la llengua i la família, s'hi afegeix la urgència de partir de nou: res de sòlid, constant ni ferm a què aferrar-se. Per sobreviure en la tediosa espera entre un passat de persecució i mort i un futur incert, cal mimetitzar-se amb l'entorn, adaptar-s'hi. Seidler, orfe, desplaçat, representa la solitud absoluta: no té ningú, viu el present més immediat. La seua personalitat és imprecisa, borrosa, tot allò en què podria reconèixer-se ha desaparegut, fins i tot assumeix per atzar el nom de Weidel, un escriptor que s'ha suïcidat a París. El recurs no és gratuït perquè Seghers crea, a partir de la confusió, una trama perfectament integrada en aquesta existència insegura, passatgera: en un temps d'absències, escassetesa i falsedats, dos homes s'enamoren de la mateixa dona, alhora que ella busca un tercer, el novel·lista mort.

La mirada d'Anna Seghers inquieta perquè mostra un món desolat, sense principi ni final, en trànsit cap a un més enllà —real i simbòlic— desconegut i pertorbador. Malgrat la militància comunista de l'autora (va ser presidenta de l'associació d'escriptors de la RDA des de 1952 a 1978), el marxisme no sembla haver deixat massa empremta en els seus escrits, almenys no en aquesta ficció, d'ambient quasi nihilista: sense futur, creences ni esperança, les vides transcorren a ritme d'una burocràcia absurda i inhumana.

Anna Seghers, pseudònim de Netty Reiling, renegà de la seua família jueva ortodoxa i benestant, i simpatitzà amb les idees socialistes, motiu pel qual hagué d'exiliar-se d'Alemanya l'any 1933. Després de la Segona Guerra Mundial, torna a Berlín i s'instal·la en la zona soviètica. A l'autora, que va rebre als 28 anys el prestigiós premi Kleist, la fama li arribà el 1942 amb *La setena creu*. El 1944 publica *Trànsit*. El gran reconeixement literari que obtingué a la RDA contrasta amb l'ostracisme a què va ser condemnada a la RFA: Seghers mai no va criticar en públic el règim de Stalin ni cap altre govern comunista. Des dels anys noranta es revisa l'obra d'aquesta metòdica escriptora de personalitat complexa i mirada inquietant.

Arantxa Bea

La injustícia anglosaxona

Ernö Zeltner
Sándor Márai
Traducció d'Elisa Renau
PUV
València, 2005
211 pàgs.

Avesat a l'oblit i a l'isolament, al *Diario de lecturas* de l'escriptor Alberto Manguel trobe l'anotació següent: «Los antiguos anglosajones permitieron que los edificios romanos se derrumbaran y luego escribieron elegías a las ruinas. ¿Otros ejemplos? (...) la novela policiaca inglesa de los años treinta; Joseph Roth y Sándor Márai (...) todos esos intentos de recapturar el pasado tienen una honda calidad elegíaca».

Potser trobem aquí una explicació al fet que Sándor Márai, poc abans de morir, es negués a acceptar totes les propostes abel·lidores que, a mena de «desgreuge», li arribaven des d'Hongria. Com escriu l'autor, tenia la sensació que pretenien recuperar-lo, «convertirlo en un monumento».

Márai havia passat «más de media vida lejos de su patria húngara», però ni la distància ni la persecució de la seua obra —censurada i proscrita durant molts anys— van minvar mai l'estima i el respecte que sentia per Hongria i «permaneció fiel tanto a ésta como a su lengua materna, el húngaro», conta Zeltner.

L'època convulsiva que va viure Márai és també la que Soma Morgenstern retrata a *Fuïta i fi de Joseph Roth*, on reconstrueix la fugida i el pelegrinatge de tants escriptors, com ara Stefan Zweig, Robert Musil, Thomas Mann i el mateix Roth. Aquesta «estranya forma de vida», amb les maletes sempre preparades, va ser també la de Márai.

Viatger i aventurer de mena, en un principi, concretament en el període d'entreguerres, es va moure per Europa per plaer. Li van atraure sempre França, Itàlia i Rússia, entre d'altres països. Anys després de la Segona Guerra Mundial, i amb els soviètics a